

bem a l'aragonès de Llitera *pleta* «cabaña de pastores» (Binéfar: Coll Altabás).

Quant a l'ètimon, M-Lübke (REW³, 6591a, 6602) i Krüger vacillen entre PLECTA i *PLICTA. Per aquell es deu haver d'entendre el que ha donat el cast. PLEITA, que, com vaig demostrar en el DCEC/DECH, prové del mossàr. *pléhta*, i aquest del ll. vg. PLĚCTA «entrellaçament, entreteixidura», pres del gr. *πλεκτη* «corda entreteixida», «enrocament» (*πλέκειν* 'teixir, entreteixir'): *empleita* en Nebrija i en el *Guzmán de Alfarache*, port. *empreita* «tecido de palma», *pelíhta* «cincho para exprimir» i «encella» en *PAlc.*, *pléhta* en Abenalbéitar i l'anònim sevillà de c. 1100 com a nom d'una herba rossegant de molts tanyes petits o tiges.

Alguns autors llatins del Baix Imperi, com Cassianus (S. v) li donen precisament el sentit castellà: «asconditum codicem, inter *plectas* palmarum, quas illi siras vocant, repererunt». Segons el sentit sembla que amb això hem d'unir el prov. ant. i mod. *plecha*, *-cho*, «cercle de tonneau, cerceau» i «bande, bandeau, voile, fichu» (*TdF*), que ja apareix amb aquella acc. en tres textos en prosa, de 1336 i entorn d'aquesta data, incloent-n'hi de l'Agència de 1264 (*Coutume* de Sauvanhàs, on basta canviar *lors plecha* en *lors plechas*) i un poema hagiogràfic de c. 1300 (on sembla tractar-se d'un cercol per posar roba a assecar): *PSW* vi, 376.

Es tracta generalment de cercols de bóta vinària, anomenada en baix llatí «cupam vini *plechatam*» en un doc. marsellès de 1436; i això continua ben viu i popular cap al baix Roine, com ens mostra un passatge del mateix Mistral.² L'acc. «cercle de tonneau» és ben pròxima al «cincho para exprimir» de *PAlc.* i a la *empleita* «fiscina, fiscella» de Nebrija, i es comprèn com a acc. ben planerament evolucionada, des de l'entreteiximent de matèria vegetal vincladissa, que és la del greco-llatí PLĚCTA.

Però essent aquest l'ètimon, no és possible fonèticament que vingui d'aquí el cat., arag. i gascó *pleta*: el resultat, matemàticament cert, hauria hagut de ser **pljeta* o **pliejta* en gascó i aragonès, i en català **plita*; d'altra banda tampoc fóra gens convincent en l'aspecte semàntic, car la pleta és tant o més sovint de pedres, i si entra matèria vegetal en els andàs d'una de les menes de pleta, és en barretes rectes aplegades i clavades, no pas entreteixides ni gaire vinclades.

En canvi tenim via lliure per la banda del ll. PLĪCARE i APPLICARE en els quals evidentment pensen els qui postulen un ètimon *PLICTA; ètimon que dona una base fonètica perfecta per a la forma *pleta* de les tres llengües: STRĪCTA, D(Ī)RĚCTA > *estreta*, *dreta* en cat. i en els dialectes moderns i pirinencs de les altres dues (aranès *estrēta*, *drēta*, *tēt* 'sostre' TĒCTUM). Pel significat, aquells dos verbs, no sempre distingits en llatí clàssic: *applicare* és 'arrimar, estontolar una peça (vegetal o mineral) a (una altra)': *applicari trunco* (*arboris*), *applicare se ad arborem*, *applicare rates* 'junyir dos raïos o tramades l'una a l'altra' (Livi). En particular es tracta d'apuntar qualsevol objecte a una paret: *applicare scalas moenibus* «appliquer des échelles contre un rempart» (Q. Curci); *applicatus* és «bien fixé» en

Varró; d'altra banda la idea de doblegament o vinclament també hi és, sobretot en la forma *plicare*: *serpentem se in sua membra plicantem* en la tràgica fi del Laocoon de l'Eneida; *plicatilis* «qu'on ploie, pliant» Plini.

Ara bé formalment, encara que hi hagi un participi regular *plicatus*, la forma més antiga era *plīctus* (*explicitus*, *implicitus* etc.), i *applicitus* és encara la forma dels clàssics per a «adapté, moulé sur, appliqué». Els mss. de Sant Isidor es reparteixen aquí entre les dues formes de participi: «cantharida vermis --- humano corpori --- *applicitus* sui adustione vesicas efficit» (ms. U, *applicatus* ms. T), *Etym.* xii, § 4, 5 (ed. Lindsay), i sens dubte convenia donar la preferència a la «lectio difficilior» *applicitus*, com a més autèntica i conservadora. Però sembla cosa establerta que en llatí vulgar això ja es contraïa ocasionalment en **plictus* (segons el tipus *lauare/flautum*, *fricare/frictum*, més clàssic i tot que *fricatum*). Una glossa antiga (del grup sempre arcaic de les glosses llatino-gregues) ens protegirà de dubtes: «*plictura*: ὑποραφή»,³ *CGL* II, 467.34 (Goetz suggereix esmenar en *plictura* però reconeixent que *plictura* és legítim, «defendi potest», *CGL* VII, 98).

Ara bé aquestes formes, provinents del tipus PLICTUM (= *plicatum*), estan perfectament comprovades pels nostres parlars pirinencs: aranès *pletéra* 'rascle per aplegar o collir herba o palla' (que documento a tots els pobles de la vall, de dalt a baix, *Voc. Ar.*, p. 97) i en l'aranès central *repletéra* id. i *repletéra* 'replegar amb la *pletéra*', els quals amb llur *é* (< *oe*) postulen inequívocament *APPLICŌRIA (amb *a*-deglutinada); o, si es vol, *PLICTŌRIA, que de fet ha deixat descendència com a terme reto-romànic de filatura (*REW*, 6603).

I en bearn. ant. tenim *bestiar d'apleyte* 'bestiar aplegat, replegadis': «bestiars d'apleyte ni de gasalhe» en doc. de 1356 del *Cartulari* d'Ossau (93.1), que devia designar caps de bestiar de diversos propietaris ajuntats en una dula (per oposició a la *gasalhe* que ve a ser el conlloc d'un ramat de bèsties forasteres). I a continuació ja figura *apleytes*, dient-ho de cada un dels caps de tal bestiar: «thienoc de pagar per cada una de las *apleytes*, et per cada noeyt et cada dies, 50 soos» (93.8). Al capdavant també podríem equiparar això, almenys en tant que terme del llenguatge pecuari, amb el cat. *apletar* 'fer entrar les bèsties a la pleta, aplegar-les-hi', Luixon i Aura *apletá* «enfermer le bétail dans la *pleto* (faire coucher)» (Schmitt, *op. cit.*, p. 31), Bielsa *apletar las güellas*.

En definitiva la idea més convincent i planera serà admetre que *PLICTA es vagi aplicar al conjunt o combinació de parets de pedra seca, arrambades unes pedres amb altres, i alhora potser també a l'aplicació o arrimall de tronquets i estaques unes a d'altres o a una penya, o a una ruïna de pedres; igual podríem suposar que fos ILL(A) *APPLICŌRIA, deglutinat com la '*pleta*'. I és el cas que de l'existència d'aquest mot tot al llarg de la costa occidental de França, en els temps merovingis, ens en forneix un eloqüent testimoni, amb el